List 48. **NOVICE** Tečaj XXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 29. novembra 1871.

Obseg: Ena najvažnejših nalog prihodnje vino- in sadjerejske šole v Ipavi. — Imena gospodarjev na Kanjskem, ki so letos za konje prejeli darila (premije). — Kako in kedaj se ima po ognji, povodnji in toči storjena škoda naznaniti zarad odpusta davkov. — Poročilo o XXIII. skupščini Matičinega odbora 2. nov. 1871. (Konec.) — Terminologija za matematiko. — Potreba politične zavednosti pri Slovencih. — Klic kranjskemu narodu iz Štajarskega. — Koliko smo že ministerstev imeli v Avstriji? — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ena najvažnejših nalog prihodnje vino- in sadjerejske šole v Ipavi.

Povod k sledečemu sestavku daja mi sledeča v 41. listu „Novic“ navedena opazka: „Boz. Ztg.“ piše, da še nikoli se ni toliko grozdja iz južnega Tirola izvozilo kakor letos, kajti dan na dan se ga je po 300—400 centov po železnici odpeljalo — in to skozi 6 tednov“.

Walz, eden med najbolj slovečimi nemškimi kmetijskimi pisatelji, spisal je pred malo leti izvrstno knjigo, ki nosi naslov „kmetijsko opraviteljstvo“ (Landwirthschaftliche Betriebslehre). V njej se nahaja sledeči stavek: „Hitra in taka komunikacija, ki je dober kup, razširja posamesna pridelovalna okrožja velicih povživalnih krajev — mest“.

Kdo bode nad resnico teh besed dvomil? Gotovo nihče! Vzemimo Dunaj, glavno mesto naše države, čegar splošni povžitek se sme že velikansk imenovati. Pred malo leti — ko še železnic bilo ni — je bilo pridelovalno okrožje večih najpotrebniših povžitnih pridelkov in izdelkov jako ozko. Mleko, maslo, presno (frišno) sadje, zelenjad itd., vse to je dohajalo mestu izključljivo iz najbliže okolice. Od daleč vse to privaževati po navadnih cestah ni bilo mogoče, ker prvič so to reči, ktere dolge in počasne vožnje ne prestanejo; in drugič bi se to tudi izplačalo ne bilo. Kaj pa dandanašnji? — dandanes, ko je tako rekoč vse križem s železnicami prepreženo, najdemo to pridelovalno okrožje jako jako razširjeno. Ono več ne obseza okolice, tudi ne več dežele same — spodnje-avstrijske — marveč razteguje se v sosednje dežele, da! tudi v bolj oddaljene, še celó v one druzih držav. Železnica, najhitrejša in najcenejša komunikacija, dovažva mleko iz jako oddaljenih pust in majarij, maslo dohaja iz zgornjega Štajarja in Tirola, presno sadje iz cele države, da! še celó iz Italije, Francije itd. ravno tako tudi gotova zelenjad.

Walz-ove besede so toraj popolnoma resnične, in veljajo se vé da ne le za Dunaj, temveč za celi svet.

Ne bilo bi odveč razširjenje vseh predelovalnih in izdelovalnih okrogov natančnejše opazovati, kajti razvidelo bi se, kake velike spremembe da izvirajo iz tega v gospodarskem, kakor tudi v kupčijskem obziru; vendar tega nimamo v mislih; mi hočemo le eno samo pridelovalno okrožje in svojo razširjitev v pretres vzeti, in ta je ono sadja. Vse drugo nas za zdaj nič ne briga.

Sadje — tukaj imamo veči del le presno (frišno) v mislih — spada dandanašnji med najvažnejše povžitne pridelke, da! ono je národno-gospodarske pomenljivosti; kajti ono se je človeštvu tako priljubilo, da bi, ako bi imeli to izgubiti, po pravici se o veliki izgubi tožilo. Največemu bogatinu, kakor tudi manj premožnemu, da! celó največemu siromaku, je to ali to sadje tako priljubljeno, da vedno komaj pričakuje časa, kteremu „sadni čas“ pravimo. Se vé da je okus enega in druzega jako različen, in potem tudi poželenje.

Da bi se ta čas lože dočakal, izmislil si je človek sredstva, s kterimi si sadni vžitek deloma tudi na tisti čas razširi, v kterem se le malo ali celó nič presnega sadja ne nahaja. Sladkoustni bogatin si omišluje v ta namen različno sè sladkorjem vkuhano in v stekla spravljeno sadje ali kompote. Revniši, s prostejšo hrano zadovoljni človek si posuší češplje, breskve, češnje, hruške, jabelka, dela si sadne soke, ali po česko „povidel“ itd. Vse to pa še ne zadostuje, kajti ne najboljši kompot, ne najboljše sremske suhe češplje niso v stanu presnega sadja popolnoma nadomestiti; zatega del se je šlo še dalje, kar je pa le največa gospôda v stanu storiti. V bolj severnih krajih namreč tam, kjer je brezsadni čas veliko daljši kakor v južnih, si je visoka gospôda izmislila zgodnje sadje še celó v steklenih hišah pridelovati. Tako je znano, da ima pruski kralj Viljelm blizo Berolina skoro za srednji vinograd zadosti velik prostor pod šipami, pod kterimi se najžlahnejše in najzgodnejše sadje, posebno grozdje, prideluje; in skoro bi se smelo trditi, da pruski kralj dobí zrelo grozdje popred na mizo, kakor naš cesar. Odstavljeni francoski cesar Napoleon si je dal tudi v Verzelu iz enacega namena skoro en cel hrib pod šipe djati. Na Angleškem ima skoro vsaka bogata hiša svojo stekleno hišo nalašč zato, da se v njej zgodnje grozdje prideluje, in znano je, da se je leta 1845. ravno na Angleškem v eni taki stekleni hiši grozdna plesnoba (oidium Tuceri) v prvič prikazala, od koder se je potem po vseh južnih in deloma tudi severnih vinskih deželah razširila, ter tako grozno grozdno ali trtno bolezen vzročila.

To so res lepe naprave, al, kakor rečeno, le monopol največih bogatinov, kajti le ti so v stanu v prostorih, s steklom obdanih, z velikimi stroški umetno južno podnebje vzdržavati; za vse druge je to brez koristi in pomena. Al imel je čas priti, in ta je že tukaj, da je vžitek zgodnjega sadja tudi manj premožnemu severnjaku mogoč, in to s pomočjo najcenejše in najhitrejše komunikacije — železnice. Železnica je imela

jug s severom zvezati, in tako južnim sadjerejcem čisto novo sadno kupčijo v oddaljene severne kraje odpreti, kar se je v resnici tudi zgodilo.

Al v več deželah niso tega našli, česar so iskali, in sicer v dvojnem obziru ne: prvič ne gledé dobrote, še manj pa drugič gledé zadostne množine sadja.

Če veljá to o vseh južnih deželah, veljá še posebno o naših avstrijskih, in prav najbolj pa v naši slovenski domovini — o ipavski dolini, ktera ima za pridelovanje žlahnega sadja najboljše podnebje. Lepo je slišati, kar „Boz. Ztg.“ piše, da še nikoli se ni toliko grozdja iz južnega Tirola izvozilo kakor letos, kajti dan na dan se ga je po 300—400 centov po železnici odpeljalo in to skozi 6 tednov; — al kako je pa to slišati, da iz ipavske doline se ga ni razen tistega, ki so ga Gaberci in Budanjci na rokah ali pa z osliči v Ljubljano in v druga naša mesta in trge izvozili (kar je toliko kakor nič) celi čas čisto nič izvozilo? — Oj! žalosten glas je to!

In zakaj se ga ni nič izvozilo? Zato ne, ker Ipavci še dandanes za zadostno pridelovanje žlahnega zgodnjega grozdja (to veljá tudi o vsem druzem sadji) nič storili niso, vkljub temu, da se je v tej zadevi že dosti pisalo in govorilo. Spominjam samo na nepozabljivega ranjega Matija Vrtovca in njegovo „vinorejo“ (glej stran 19).

Dragi mi rojaki! verjemite mi, da se to še ne more kupčijska sadjereja imenovati, ako zasadí sèm ter tjè kdo kako avguštanino trto k hiši za latnik ali pa v vinograd, ali pa, da vrže kdo drug nekoliko breskovih koščic v vinograd, da dobí iz njih brez poznejšega cepljenja le debla malopridni divji sad noseča; ali ako si v vrtu ali pa v vinogradu kako hruško, marelico itd. cepi. To ni vse nič, in prav čisto nič. Dokler ne bo drugače, tudi redne sadne kupčije pričakovati ne moremo, ktera bi naši dolini vsako leto prav lahko več tisoč goldinarjev donašala. Ali znabiti nam Ipavcem gré že tako dobro, da boljših dohodkov ne potrebujemo? Jaz sam Ipavec, bi na to odločno odgovoril, da ne, in tako gotovo tudi vsak drug z menoj.

(Dalje prihodnjič.)

Imena gospodarjev na Kranjskem,

ki so letos za konje prejeli darila (premije).

Prvikrat letos so se delile premije na 3 krajih, namreč v Postojni 11. septembra, v Mokronogu 18. septembra in v Kranji 25. in 26. septembra. Delila jih je deželna komisija za konjsko rejo, ki je gledé na pripeljano živino tù in tam za potrebno spoznala, nektero večo premijo razdeliti na dvoje premij.

Predstavljenih je bilo:

v Postojni 15 kobil sè žrebeti in 16 brejih kobil;

v Mokronogu 21 kobil sè žrebeti in 20 brejih kobil;

v Kranji 32 kobil sè žrebeti, 30 brejih kobil, 23 žrebet in 3 potrjeni domači žrebci.

Darila v cekinih in srebernih svetinjah (poleg daril za kobile) so dobili:

V Postojni.

Za kobile sè sesavnimi žrebeti:

Štefan Petkovšek iz Bevk	7	cekinov
Jože Bernhard iz Ljubljane	7	„
Anton Grašic iz Ljubljane	5	„
Jože Jankovič iz Kozarij	5	„
Miha Novak iz Razór	3	„
Anton Krašovic iz Dolenje vasí pri Cerknici	3	„
Janez Dolinar iz Kozarij	2	cekina
Štefan Habé iz Goš pri Vipavi	2	„

Za 3 in 4 letne breje kobile:

Adolf Obreza iz Cerknice	6	„
Andrej Lavrenčič iz Postojne	6	„
Jaka Čuden iz Dragomera	4	„
Gašper Šabec iz Hruševja	4	„
Friderik Vičič iz Postojne	2	„

V Mokronogu.

Za kobile sè žrebeti:

Anton Kržišnik iz Mokronoga	7	„
France Vrtačič iz Pristave	7	„
Jože Okorn iz Most	5	„
France Zagorec iz Dolenjega Vrhpolja	5	„
France Rodič iz Dolenje vasí	5	„
France Gregorič iz Krškega	5	„

Za 3 in 4 letne breje kobile:

Jernej Barbarič iz Čadrež	9	„
Jaka Strojin iz Zabrdja	7	„
Anton Smola iz Grma	7	„
Jože Okorn iz Most	4	„
Jože Martinčič iz Mokrega polja	4	„

V Kranji.

Za kobile sè žrebeti:

Šimen Jereb iz Spodnjega Brnika	10	„
Janez Malenšek iz Broda	7	„
Primož Oblak iz Smlednika	7	„
Nace Rozman iz Ljubnega	5	„
France Staré iz Spodnjega Brnika	5	„
France Molj iz Vogelj	3	„
Blaž Kepic iz Cerkelj	3	„

Za 3 in 4 letne breje kobile:

Peter Teran iz Vrbe	7	„
France Cajhen iz Depalje vasí	7	„
France Rems iz Katine	5	„
Matevž Gogala iz Vrbe	4	„
Jože Dežman iz Lesec	4	„
Jože Grašič iz Golnika	4	„
Anton Urbanec iz Zadrage	3	„

Za žrebeta:

Martin Hočevar iz Spodnjega Brnika	7	„
Gašper Novak iz Hrastja	6	„
France Molj iz Vogelj	4	„
Janez Dovar iz Vrbe	4	„
Jože Drnovec iz Okroglega	4	„

Podporo za domače žrebce pincgavskega plemena so dobili:

France Rems iz Krtine	20	„
Jože Vovk iz Vrbe	20	„

Národno-gospodarske stvarí.

Kako in kedaj se ima po ognji, povodnji in toči storjena škoda naznaniti zarad odpusta davkov.

Razglas c. k. dvorne kamre od 25. listopada 1843., št. 28843, veleva, da zarad odpusta cesarskih davkov mora po ognji, povodnji in toči storjeno škodo poškodvani sam, ako jih je pa več, pa dva iz njune srede izbrana poškodvanca dotični gosposki naznaniti. Čas za naznanilo je postavljen: za škodo po ognji najdalje na 8 dni, za škodo po povodnji in toči pa najdalje 13 dni.

Ta čas mora tedej naznanilo že pri cesarski gosposki (okrajnem glavarstvu) biti.

Zgodilo se pa je v novejšem času, da so omenjene škode ali županije same ali pa drugi, ki jih niso zadele, naznanjali gosposki, zatega del je c. k. finančno vodstvo 8. dné listopada t. l. pod štev. 12709 vsem gosposkam ukazalo, se na tanko po zgorej omenjenem razglasu ravnati in le vsled pravilnih naznanil škode zarad odpusta davkov pregledovati.

Župani! zapomnite si dobro omenjeni razglas. Ako poškodvanci s svojimi omenjenimi naznanili pridejo do Vas, naredite zapis njihovih naznanil, in od njih podpisanega pošljite potem nemudoma v ta namen okrajnemu glavarstvu, da o pravem času tje pride, in se nikomur škoda ne zgodi.

Ker je pa županijam naloženo, enake prigodke okrajnemu glavarstvu naznanjati, naj županija to vselej posebej stori, kajti naznanila o davknih zadevah imajo svojo pot, in una za politično gosposko namenjena služijo pa za drugo porabo.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

(Konec.)

Gosp. dr. Costa. Po vsem, kar smo slišali in vemo, treba je šolskim knjigam založnika. Pravi založnik morala bi država biti, kakor je bila drugim narodom. Toda tega se sedaj ne moremo nadjati. Za državo gré deželi dolžnost skrbeti za više izobraževanje ljudstva. Ko bi se bila sprava po osnovi dovršila, deželo bi zadelo bilo vse šolstvo. Zakaj ne bi ona prevzela založništva šolskih knjig; to je, dokler se ne spremené razmere, edina pot, po kteri pridemo tudi do drugih šolskih knjig. Saj dežela ne bi darovala novcev, ampak jih le posodila, ker se jej bode vračalo posojilo iz skupila založenih šolskih knjig. Pri tem poslu bi morda imela kaj zgube, ali ta zguba bila bi le na videz, kajti dobiček, ki bode narodu izviral iz slovenskih srednjih šol, za ktere se že toliko let poganjamo, visoko preseže zgubo v denarji.

Gosp. dr. Bleiweis odvrne, da to je res lep predlog, ako se deželni zaklad ne bi zbiral iz davkovskih doklad in bi dežela naša bila bogata; vrh tega, kdo bo hotel prevzeti odgovornost za zgubo, ki bi zadela deželo? tudi ne vemo, koliki bodo stroški, koliko bi kazalo zgube; jaz bi bil tudi tega mnenja, ako bi dežela bila bogata in bi znani bili stroški; toda natančnih številk nimamo, iz kterih bi se to moglo preračuniti.

Gosp. dr. Costa. Tudi jaz sem si svest odgovornosti deželnega odbornika; ali zdí se mi, da deželni odbor lahko odgovornost prevzame v deželnem zboru. Ako hočemo zidati poslopje, treba nam je novcev; ti novci pa niso zgubljeni ali darovani, ampak samo naloženi in nosijo obresti. Tako bi tudi deželni odbor naložil nekoliko deželnega premoženja, če tudi ne na visoke obresti, premoženje — knjige in skupilo — pa vendar ostane deželi. Sila je pred durmi, prihodnji deželni odbor gotovo pritrdi koristnemu ravnanju. Stroškov se vé da na tanko danes še ne vé deželni odbor, to je res, toda za šolske knjige vendar le lahko odloči nekakov znesek, na pr. 10.000 gold.; za toliko denarja se na dan spravi mnogo knjig, ktere bodo sproti vračale nekoliko tega posojila in tako bode moč dalje delati. Konečno morda kaj zgubí dežela, toda mnogo ne, potem pa, ko se drugi založniki poprimejo založništva, deželni zbor zbriše ta dolg.

Gosp. dr. Bleiweis. V pregovor je že prišla beseda: v Avstriji je dandanes vse mogoče. Kaj pa potem, če pridejo časi, ki nam vzemo še to mrvico, ki nam je padla z ministerske mize? Tedaj je zgubljena vsa zaloga šolskih knjig. Stroške za knjigi brez slik, te bi deželni odbor lahko zagovarjal, stroški za knjigi s slikami pa so ogromni.

Gosp. dr. Razlag. Dežela naj šolske knjige podpira; deželni odbor naj odgovornost vzame na svoje rame, deželni zbor gotovo pritrdi; natančni račun naj bi se sestavil in mu predložil; knjigi naj na svetlo pridete s slikami; slike lahko plača Matica, če tudi knjigi ne bodete precej sedaj služili šolam štajarskih, koroških, goriških, tržaških, isterskih Slovencev, ki so tudi zlagali Matičino premoženje, vendar jim tudi bodete na korist, ker tudi oni prej ali pozneje pridejo do národnih srednjih šol, za ktere bi zadostoval natis v 1000 odtiskih.

Gosp. dr. Vončina. Omenjeni knjigi ste nujni, Matica sama jih ne zmore, ako hoče svojim udom še kaj druzega dati, Schoedlerjevo knjigo prirode in slovenski atlant nadaljevati; toraj ni druge poti, nego da se obrnemo do dežele, od ktere zahteva čast, da podpira šolske knjige; ako pa dežela ne bi hotela ali mogla, zvedeli bomo kmalu, potem pa naj se jih loti Matica; kaj bodo porekli nasprotniki, ako na svetlo ne spravimo prvih knjig; če doneski, ki jih smemo porabiti za 1872. l., ne zadostujejo, naj se ta stvar predloží občnemu zboru, da potrebe prepričamo družbenike, ki bodo privolili, da se kaj vzame iz glavnice.

Knjigi naj se izdaste s slikami, če so stroški tudi veliki; naj se toraj Matičin odbor najprej obrne do deželnega zbora s prošnjo, da dežela prevzame založništvo ali vsaj podpira izdajo, in še le potem, ako jo deželni odbor odbije, v ta namen skliče občni zbor.

Gosp. dr. Bleiweis. Gosp. dr. Vončina je apeliral na čast dežele, toda jaz vprašam, ktera dežela je kaj tacega storila? Matica, ki je za izdavanje knjig, naj skrbí, da kmalu dobimo knjigi.

Gosp. Šolar: Mi smo prvi tako srečni, ki smo doživeli, da se je materni naš jezik kot učni jezik vpeljal v naše srednje šole. Nikdar ne bodimo malomarni, ampak pospešujmo z vsemi svojimi močmí. Če Matica le to storí, da na svetlo spravi šolske knjige, več je storila, nego so nameravali in se nadjali oni, ki so zlagali novce. Slike Pokornijevega živalstva in rastlinstva so tako lepe, da bodo jako všeč ne le učencem, ampak Matičarjem; vsi bodo hvaležni Matici, ustregle bodo vsemu narodu in zadostile zahtevam današnjega časa. Ako manjka novcev in doneskov, ki jih odbor sme porabiti, naj se privzame iz glavnice. Deželni odbor ali zbor bode imel še dokaj priložnosti, skrbeti za druge šolske knjige, ki jih bode treba. Da se pa Matici zlajšajo stroški, naj gg. prestavljalca nekoliko znižata nagrado in se sestavi poseben odsek, ki bode v ta namen nabiral prostovoljne darove.

Več odbornikov je govorilo zoper nabiranje prostovoljnih doneskov.

Ker se dalje nikdo več ne oglasí za besedo, veli dr. Costa, naj bi kdo stavil nasvete o omenjenih dveh knjigah.

Gosp. dr. Bleiweis poprime besedo in stavi naslednja nasveta:

a) Naj Matičin odbor izreče: ali spozná omenjeni knjigi za primerni, da ju za 1872. leto dá tudi družbenikom?

b) naj odbor sklene, da ju Matica izdá za 1872. l.

Gosp. dr. Costa dá na glasovanje prvi nasvet. Za-nj glasujejo skoro da vsi odborniki.

Gosp. dr. Costa dá glasovati o drugem pred-

logu. Za-nj glasujejo gg.: 1. Dr. Bleiweis, 2. Jeran, 3. Kandrnal, 4. Marn, 5. dr. Papež, 6. Praprotnik, 7. Sovan, 8. Šolar, 9. Tušek, 10. Vávrů, 11. Vilhar, in 12. dr. Zupanec; zoper ta nasvet glasujejo gg.: 1. Lésar, 2. dr. Pogačar, 3. dr. Razlag, 4. dr. Vončina in 5. dr. Costa. — Predlog toraj po 15. §. Mat. pravil obveljá z dvema tretjinama glasov nazočih odbornikov.

Na to g. Lésar vpraša:

a) v koliko odtiskih naj se tiskate knjigi? — Gosp. Marn nasvetuje 2500 odtiskov. — Gosp. Lésar dokaže, da je to število premajhno, ako nočemo, da kmalu ne zmanjka šolskih knjig, in predlaga 3000 odtiskov. (Odbor pritrdi Lésarjevemu nasvetu).

b) Kdo naj s Tempskijem, Mercijem in pisateljema sklene pogodbo? (Odbor za pogajanje pooblasti odsek za izdavanje knjig);

c) ako bi stroški imeli preseči 4000 gold., kaj potem? (Odbor izreče: naj se ne sklene pogodba, ampak skliče odborova skupščina, da izreče, kaj je storiti);

d) ali naj se Matica do deželnega odbora obrne s prošnjo, da bi dežela Matico podpirala pri tem podvzetji? (Odbor pritrdi);

e) ali naj se ustanovi odsek za pobiranje prostovoljnih doneskov v ta namen? (Odbor zanikuje.)

4. Posamesnih odbornikov nasvetje.

Gosp. dr. Razlag v imenu odseka za Matičino tiskarnico poroča, da se odsek še ni odločil za noben nasvet, ampak da je našel neke formalne pomislike, ki morajo rešeni biti, predno mu je moč staviti svoje nasvete. Ti pomisliki so: ali ima po sedanjih Matičinih pravilih odbor pravico, en del Matičine glavnice vložiti v imenovano obrtstvo, ker §. 17. Mat. pravil pravi: „Matičina glavnica mora imeti tako varnost, kakoršne je po zakonu treba sirotinskemu imetku“. — In če odbor nima te pravice, treba bi bilo prenarediti pravila. Ali tù nastane vprašanje: kdo smé v tem obziru prenarediti pravila? — Po §. 8. f) ima občni zbor pravico, prenarediti pravila; — po §. 19. pa imajo samo ustanovniki (ki so zložili glavnico), pravico skleniti, v kakošen za slovenski narod občnokoristen namen se obrne društveni imetek, ako bi nehalo društvo; odbor pa le tedaj, ako ne bi več bilo mogoče, sklicati véliki zbor. — Te pomislike — pravi gosp. dr. Razlag — v imenu odsekovem danes objavlja, ne da bi o njih že danes sklepal odbor, ampak samo iz tega namena, da gg. odborniki premišljujejo omenjene pomislike, ki se jim na razpravo predložé v kteri prihodnji skupščini.

Ko nikdo več ne želí besedé, gosp. prvosednik ob $^3/_4$ 8. uri zvečer sklene skupščino.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Dalje.)

D.

Decimale — desetinka.
Decimalbruch — desetinski drob (ulomek).
„ punkt — desetinska pika.
„ stelle — desetinsko mesto.
Definiren — označiti, oznamiti.
Definition — definicija, označba, oznamba.
Decadische Zahl — desetno (dekadično) število, d. broj.
Decadisches Zahlensystem — desetna številna sostava.
Decagon — dekagon.
Demonstration — dokazovanje.
Diagonale — diagonala.
Diameter — premér.
Differenz — razlika, razbota.
Dimension — izméra.
Diophantische Gleichung — diofantična enačba.
Directer Beweis — neposredni dokaz.
Discontinuirlich — presléden.
Discontiren — diskontovati, odbitkovati.
Disconto — odbitek.
Discrete Grösse — preslédna količina, razločena veličina.
Discussion (der Gleichung) — pretresovanje, presojevanje.
Divergent — odmičen.
Dividend — dividend, deljenec.
Dividende — dividenda, razdelek.
Dividiren — deliti, razštevati.
Division — delitev, razštevanje.
Divisionszeichen — znamenje delitve, delitevno znamenje.
Divisor — divizor, delitelj, razštevalec.
Dodekaeder — dodekaeder.
Dodekagon — dodekagon.
Dreieck — trikot, trikotnik.
Dreieckige Zahl — trikotno število.
Dreikantig — trirob, a, o.
Dritte stetige Proportionale — tretja stanovitna razmérnica.
Durchgangspunkt — prehodišče.
Durchmesser — premér.
Durchschnitt — prerez.
Durchschnittslinie — črta presečnica, prereznica.
Durchschnittspunkt — križališče.
Durchschnittsrechnung — poprečni račun.

E.

Eben — raven.
Ebene — ravan.
Ebene Geometrie — merstvo v ravnini.
Eck — ogel.
Eckig — ogljat.
Echter Bruch — pravi ulomek, pravi drob.
Eigenschaft — lastnost, svojstvo.
Einer — edinica.
Einerlei — isti.
Einfach — prost, enotér, enostaven, enovit, enogub.
Einfache Gleichung — prosta enačba.
Eingeschriebene Figur — vpisani lik, vpisani obraz.
Eingliedriger Ausdruck — enočlenik.
Einheit — enota.
Einnamig — enoimen, a, o.
Einrichten den Bruch — vravnanje droba.
Einsatz (mise) — vložek.
Einspringender Winkel — vpahnjeni kot.
Element — člen, prvek (pri kombinacijah).
Elementar-Geometrie — početno merstvo.
Eliminations-Methode — način iztrebljevanja.
Ellipse — elipsa, pakrog.
Elliptisch — eliptičen, pakrožen.
Endlicher Decimalbruch — konečni desetinski ulomek ali drob.
Endpunkt — konečna pika.
Enneagon — eneagon.
Entgegengesetz — protiven, nasproten.
Entrepreneur — dobivec vložka.
Erhaben — vzbokel.
Erhöhungsfähige Elemente — povišni prvki.
Erzeugungslinie — črta stvornica.
Excentrisch — izsreden.
Excentricität — izsrednost.
Exponent — eksponent, kazalo.

F.

Faktor, — činitelj, faktor, storivec.
Fallende Reihe — padajoča vrsta.
Fallendes Verhältniss — upadna primera.
Figur — lik, podoba, obraz.
Flach — ploščat, raven.
Fläche — ploskev, ploha.
Flächenmass — ploskevna mera.
Flächenraum — površina.
Flächenwinkel — plóskevni kot.
Folge — posledica.
Folgesatz — izvodek.
Forderungssatz — zahtevek.
Formel — formula, oblika, obrazec.
Formell verschieden — po obliki različen.
Frageglied — vprašalni člen.
Function — funcija, zamenka.
Fundamentalformel — temeljna, formula.
Fünfeck — peterokotnik, peterokot.
Fusspunkt — petišče, nožišče.

G.

Gegebene Zahl — dano število, d. broj.
Gegenüberliegende Stücke — nasprotni kosovi.

Gegenwinkel — protikot.
Gemeiner Bruch — navaden drob.
Gemeinschaftliches Mass — vkupno merilo.
Gemischte Linie — mešana črta.
Gemischte Zahl — mešano število.
Generirender Halbkreis — tvoreči polokrog.
Geodäsie — geodezija.
Geometrie — geometrija, merstvo.
Geometrisch — geometrijski.
Geometrischer Ort — merstveno mesto.
Geometrisches Verhältniss — geometrijska primera.
Gerad gebrochene Linie — naravnost uključena ali prelomljena črta.
Gerad gerade Zahl — dvosodo število.
Gerade proportionirt — vpravno razmeren, lično razmeren.
Gerade Zahl — sodo število, sodi broj.
Gesellschaftsrechnung — družni račun.
Gestreckter Winkel — sproženi ali stegnjeni kot.
Gleich — enak.
Gleichartig — istovrsten.
Gleichgerichtet — iste méri.
Gleichheit — enakost.
Gleichheitszeichen — enačnik,
Gleichmassig — istoméren, enakoméren.
Gleichnamig — istoimen, a, o, enakoimen.
Gleichseitig — enakostran, a, o.
Gleichschenklig — enakokrak, a, o.
Gleichung — enačba.
„ ansetzen — enačbo postaviti.
„ gemischte — mešana, nečista enačba.
„ analytische — razstavna (analitična) enačba.
„ einfache — enovita enačba.
„ höhere — viša enačba.
„ numerische — brojna, številna enačba.
„ Litteral — pismenska enačba.
„ reine — čista enačba.
„ unreine — nečista, mešana enačba.
„ bestimmte — določna enačba.
„ unbestimmte — nedoločna en.
„ kubische — kubična enačba.
„ synthetische — sintetična, sostavna enačba.
Gleichvielfach — enako mnogokraten.
Gleichwinklig — enakokoten.
Glied — člen, ud.
Goniometrie — goniometrija, kotomerstvo.
Goniometrische Linie — kotomérna črta.
Grösse — količina.
Grösse 1. Dimension — količina ene izmére (raztege).
Grössenlehre — nauk o količinah.
Grösster Kreis — največi krog.
Grundoperation — temeljni račun.
Grundsatz (Axiom), — aksiom, načelo, samonasebna resnica.
Gutgewicht — razmerina.

H.

Halbbegrenzt — polomejen.
Halbkreis — polokrog.
Halbkugel — polutka, polobla, polokrogla.
Halbmesser — polomér.
Harmonische Theilung — soglasna razdelba.
Heptagon — heptagon.
Heterogen — raznovrsten.
Hexagon — heksagon.

(Dalje prih.)

Političnе stvari.

Zopet imamo voliti poslance v deželni zbor na Kranjskem.

Kako je do tega prišlo, da imamo na Kranjskem zopet voliti za deželni zbor, in kedaj so volitve, povemo na drugem mestu našega lista. Tukaj se obrnemo le do Vas, možje, ki boste volili, in do Vas, prijatelji naši, ki boste volilce podpirali v tem, da bodo volitve zopet tako srečne in častne, kakor so bile zadnjikrat.

Te volitve bodo za nas bolj odločivne, kakor so bile vse prejšnje. Ne samo sramota za nas bi bilo, ako bi zmagali tujci in prijatelji tujcev, sovražniki naših domačih svetinj, bila bi tudi neizmerna škoda za našo prihodnost. Čas hití naprej, v Avstriji in Evropi rečí strahovito hitro zoré; kamor pogledamo, povsod je nezadovoljnost, povsod kipí in hrumí. Tako se moramo vprašati: kaj bo v prihodnosti z nami. Tujec nas bode v gospodarstvo dobil popolnoma, ako se ne pripravljamo, ako se na vso moč ne branimo!

Narodni slovenski poslanci so naša glavna bramba! Da se izvolijo zopet narodni slovenski poslanci, da nemškutarstvo in njegov liberalizem na vrh ne pride: v to si moramo prizadevati z vsemi močmí, z vsem pogumom in z vso mogočo delavnostjo.

Že so volitve razpisane. Toraj moramo se brž brž organizirati, moramo delati in resno agitirati začeti, kajti gotovo je, da bodo protivniki naši svoje mreže čez našo deželo prepregli in lovili v svoje zanjke naše ljudstvo. Te mreže nam je odvažno povsod trgati.

Volili se bodo najprej, kakor postava veleva, volilni možje. Ti morajo poštenjaki biti, morajo prvotnim volilcem prej obljubiti, da volijo le narodnega kandidata. Da se bo pa to zgodilo, treba je, da vsak izobražen in podučen rodoljub, — vsak, komur je blagor domovine svet, precej začne delati in podučevati. Pustimo ves prepir, ves razloček stanov, različna stališča: domoljubi bodimo!

Zdaj gre za našega naroda prihodnost; resen je čas, zato bodi naše delo tudi resno in možato in neutrudljivo! Kdor koli imaš priliko, imej tudi resno voljo, pojdi okrog volilcev, govori, prepričuj! Kdor imaš znance, piši jim, če govoriti ne moreš. Stvar naša je pravična, narod naš je bister, hitro sprevidi, kaj je prav in dobro, in za kaj da zdaj gré! Al rok ne smemo križem držati, besede ne varovati, da nemškutar in sovražnik z zvijačo volilca ne prevarita.

V vsakem okraji naj se poseben odbor ustanovi, ki v roko vzame izpeljavo volitve, skupno delo je izdatnejše delo. Ta odbor naj skrbí, da ne bo noben kraj zapuščen in nepodučen, da so volilni možje samostojni, neustrašljivi in pravi naši možje. Nihče naj se delu ne odteguje. Vsak naj bo delaven, kakor da bi na samo njegovem delu slonel dober izid!

Ako bomo ravnali tako, bode zmaga naša, kar daj Bog in junaško delo!

Kako se vêsti na dan volitve.

Ker so volitve po kmetih že 12. dne prihodnjega meseca, to je, dan pred sv. Lucijo, v trgih in mestih pa 14. dne prihodnjega meseca, in „Novice“ komaj le še dvakrat pridejo pred volitvijo, tedaj treba, da brž danes možem, ki bodo one dni prišli poslance volit, in pa rodoljube, ki te možé podučujejo, ponovimo poduk, kako se imajo pri volitvah vêsti, koj danes, da ga bodo imeli pri rokah ob pravem času.

1. Vsak volilec, kedar pojde poslance volit, naj vzame svojo izkaznico (legitimacijo) seboj. Ako bi je po kakem naključji zgubil, naj se oglasi pred volitvijo pri c. k. okrajni gospóski, ktera jo je izdalo, za drugo.

2. Vsak volilec mora sam volit priti, in ne sme koga druzega namesti sebe pošiljati.

Od tega so vendar s pogledom na §. 13 a) in b) deželnega volitvenika in na §§. 4. 5. in 6. občinskega volitvenika za mesta in trge zunaj Ljubljane in za deželo ti-le izjemki: a) Nesamostojni ljudje, ki pa imajo pravico voliti, to je, ki dotični znesek direktnega davka plačujejo, volijo po svojih postavnih zastopnikih, tedaj pod jerobstvom in pod skrbstvom

stoječi po svojih jerobih in skrbnikih. Imé jerobovo in skrbnikovo se postavi tudi v glasovni imenik. b) Tudi samostojne ženske morajo same volit priti; le zakonskim ženam je dopuščeno, da lahko volijo po svojih možéh. c) Za skupščine (korporacije), društva in družbe volijo tisti, ki jih po postavi zastopajo, ali pa tisti, ktere ti zastopniki pooblastijo. Ako je kdo od več korporacij ali društev zastopnik, sme toliko glasov oddati, kolikor korporacij ali društev namestuje. Pooblastil pa ne sme nihče več, ko eno samo sprejeti. Imé zastopnikovo in pooblaščenčevo pride v glasovni imenik in pooblastilo se zapisniku predloži.

Ako je kdo zastopnik od kake korporacije, na pr. cerkve itd., pa ima ob enem tudi še sam svoje posebno posestvo, od kterega toliko davka plačuje, da ima volilno pravico, ali sme dva glasova oddati? Po naši misli ni dvombe, da sme.

Kdo voli za cerkve in ubožne kase, ako toliko davka plačujejo, kar ga je treba za volilno pravico? — Tisti, ki jih po postavi zastopa, to je, cerkveni predstojnik (župnik ali fajmošter) ali kogar on za to pooblasti.

Ali imajo tiste korporacije (cerkve itd.), ki imajo državne ali deželne obligacije, od kterih s tem plačujejo davek, da se jim 21%, dotično 10% od kupona utrguje, volilno pravico, če plačujejo, kar je za-njo treba? Mi mislimo, da, — ker postava ta odbitek od kupona izrekoma davek in sicer davek od prihodka imenuje.

Da pa ta pravica obveljá, je neobhodno potreba, da je korporacija med občinske volilce (v volilski imenik) vpisana. Ako se to do zdaj še ni zgodilo, naj se ta vpis pri županstvu, kteremu korporacija podpada, brž zahteva (reklamira), in potem skrbi, da popravek pride tudi v volilski imenik, ki se napravi za deželne volitve. Ako županstvo vpis odreče, gré pritožba do c. k. okrajnega glavarstva.

Reklamacija naj se brž ko brž zgodi, da se pred volitvijo deželnega poslanca dožene.

To, dragi domorodci, priporočamo vaši pazljivosti in vaši skrbi.

Klic kranjskemu narodu iz Štajarskega.

Pod naslovom: „ali bo kaj ali ne?“ poklada „Slovenski Gospodar“ iz Maribora med drugim našemu kranjskemu narodu sledeče želje na srce:

Ker se nadjamo, da stopijo slovenski državni poslanci, kteri so 400.000 štirskih Slovencev edina podpora, krepko na noge ter po vzajemnem postopanju z vsemi federalisti pospešijo konec državnega zbora, zato se obračamo do Vas, premili rojaki na Kranjskem: naj vas navduši ozir na nas, štajarske Slovence, ki si sami pomagati ne moremo; naj Vas navduši ozir na koroške Slovence, kterim sedanja ustava vse jemlje, kar je narodu potreba, da živi; naj Vas posebno navduši sorodni nam narod češki, ki se že toliko let vojskuje za svoje, pa tudi za pravice nas vseh! Če Vaši poslanci ž njimi enako delajo, bo to českim bratom v tolažbo in pomoč, ter bo zmaga toliko preje in gotoveje prišla. S Čehi pa zmagamo tudi mi, brez njih pa ne. Nasprotovati ministerstvu, ki ima vsak hip druge možé na čelu, zamorejo poslanci le, ako vedó, da imajo ljudstvo za sabo, da bodo toraj vselej sopet voljeni, naj vlada tudi dva- trikrat zaporedoma deželni zbor razpustí. Taka je na Českem, in zato je nasprotje česko tako stanovitno in odločno. Na kolikor mi kranjske Slovence poznamo, se upamo reči, da bodo, če vlada pri odločni opoziciji kranjskih poslancev razpiše neposrednje volitve v državni zbor, z večine svojim narodnim poslancem zvesti ostali.

Potreba politične zavednosti pri Slovencih; snujmo politična društva!

Iz Gorenskega 23. nov. — Narodnjaci! komaj smo se nekoliko oddihnili, že nam žugajo, nas z nova na steno pritisniti. Kdor bere dunajsko „Presse“, „Tagespošto“ in druge take liste, bode mi to popolnoma pritrdil. Upajmo pa, da so ta žuganja naših nasprotnikov poslednja; vendar lahko nam postanejo nevarna, kajti v obupanji se moči natezajo, zedinjajo in zvikšujejo, skušajo se (dokaz so nam prejšnje volitve) tudi lisičje zvijače.

Toraj pozor! na vse strani, nikar ne dremljimo, utrjujmo se mi sami in pripravljajmo orožje, s kterim bodemo nasprotnike vrgli, ako nas zopet pokliče na boj v volitve.

Kakovo orožje pa si napravimo? Orožje uma in zavednosti.

Ljudstvu pojasnujmo, kako da je vsak hip drugo ministerstvo; odkrivajmo mu namene naših nasprotnikov, pa tudi to, kaj hočejo doseči z vsakoletnim razpuščanjem njim neljubih deželnih zborov in z vsakdanjim beganjem ljudí po novih volitvah, ktere jemljó čas pa tudi mnogo mnogo denarja zavolj dolgih in težavnih potov na krivično odločene volitvene kraje.

Kedar bode ljudstvo to umelo in razvidelo, ne bojimo se nič več, nikdar ne bomo propali, kajti Slovenci imajo bister um, pa stanoviten značaj; oni živé za Boga, dom in cesarja, za resnico in pravico, nikakor pa ne za neverni in krivični liberalizem.

Dozdaj pa je naše ljudstvo v politiki še zeló otročaj, sploh se namreč še ni privadilo ustavne vlade ter je tudi ne povsod pregledalo. Kako tedaj bi bilo mogoče v prav kratkem času vsaj volilcem najpotrebniše politične resnice razložiti in pojasniti, kajti politika je dandanes jako nevarna in skušal bi kak vsemogočen paša narodnjakom zopet tak nov eksempel štatuirati?

Evo vam, dragi prabratimi! pomoč brez nevarnosti, pa gotovo in zdatno **„v političnih društvih“**.

Moč političnih društev nam kaže Tirolsko, Gornje Avstrijsko in gornje Štajarsko, ker zlasti v slednjih dveh deželah je popred liberalizem popolno gospodoval in se bahato košatil. Toraj naj ustanovi vsaka županija ali veča fara tako društvo, pa sem vam porok, da bode bistro naše ljudstvo v kratkem času se zavedalo političnih svojih dolžnosti ter jih tudi spolnovalo, da se nam ne bo nikdar več treba bati volitev, celó neposrednjih ne v državni zbor, ako bi nam utegnila precartana nemčurija ž njimi kteri pot postreči.

Domorodci! za politično omiko, brez ktere se ne more najbolja ustavna vlada nikdar dobro izpeljati, so Slovencem „politična društva“ tako potrebna, da se brez njih v političnih zadevah ne more nič stalnega in gotovega dognati. Samo človek, politično razumen, ima skalo stanovitnosti, ter se ne dá zapeljati in pregovoriti od vsacega sladkuna in lisjaka, pa tudi ne prestrašiti in ugnati po žuganji in pretenji boljarjev in izdajic; politični nevedneži pa se ne znajo braniti, omahujejo in pogosto zgolj iz nevednosti nasprotniku v zanjke tekó.

Slovencem je potrebna politična zavednost, v kratkem jo zamorejo samo „politična društva“ razsejati in pospešiti, toraj se gibljimo, tekajmo in delajmo, snujmo taka društva, kujmo orožje, dokler je čas; kdor

začne prepozno delati, ne bo do časa dodelal in kriv bo po svoji počasnosti in vnemarnosti té ali une nesreče. Toraj še en pot: Pozor na vse strani! Na noge z društvi političnimi! *)

Koliko smo že ministerstev imeli v Avstriji?

Dunajski časnik „Vaterland" je unidan sestavil imenik vseh ministrov avstrijskih od 13. marca 1848. leta, ko je Metternich vsled prekucije odstopiti bil prisiljen.

Vseh ministrov je v teh 23 letih blizo 83 bilo; na tanko jih je prav težko sešteti, ker je marsikter po večkrat minister bil, nekteri pa tako kratko časa, da jih skoro šteti ni. V tem številu tudi niso ogerski ministri od 17. februarija 1867., ko se je Ogrom posebno, čisto samostalno ministerstvo dovolilo.

Dvanajstkrat so se v tem času ministerstva celó premenila. 1. Ministerstvo, kteremu je načelnik bil Pillersdorf (15. marca do 8. julija 1848). 2. Ministerstvo Doblhof-Bachovo (17. julija do 6. okt. 1848). 3. Ministerstvo Schwarzenberg-Stadionovo (22. nov. 1848. do 21. avgusta 1859). 4. Ministerstvo Rechbergovo (21. avgusta 1859. do 12. aprila 1860). 5. Ministerstvo Goluhovski-Schmerlingovo (20. oktobra 1860. do 4. februarija 1861). 6. Ministerstvo Rainerjevo (4. februarija do 27. junija 1865). 7. Ministerstvo Belkredijevo (27. julija 1865. do 7. februarija 1867). 8. Ministerstvo Carlos Auerspergovo (30. dec. 1867. do 26. sept. 1868. Za nekaj časa Taaffe). 9. Ministerstvo Hasnerjevo (1. februarija do 4. aprila 1870). 10. Ministerstvo Potockijevo (12. aprila 1870. do 4. februarija 1871). 11. Ministerstvo Hohenwartovo (6. februarija do 30. oktobra 1871). 12. Ministerstvo današnje Adolf Auerspergovo.

Dopisi.

Iz Planine 17. nov. (Kon.) — Ta raztrgan most je bil prava nadloga vsacemu, kdor je čez-nj šel. Res moremo Boga hvaliti, da se v tem času ni nobena veča nesreča pripetila, kakor ta, da je včasih kako živinče skozi mostnice nogo si pomolilo in bi si jo bilo ravno tako lahko tudi zlomilo. Poprava mosta se je pa tudi zastran tega odlašala, ker je knez Hasperški, kteri je mogel servitut temu mostu opravljati, hipoma les za popravo mostu odrekel, kterega je poprej leta in leta brez ugovora dajal. In tako je most že leto in dan tak, da je vsak na prvi mah sprevidel, da gospodarja nima in da je predmet kake pravde, kajti niti knez niti Malenčani niti Planinčani ga niso popraviti in vzdržati hoteli. Most se med konkurenčne naprave sploh ne more prištevati; bil je na stroške občine planinske napravljen in njenim prebivalcem tudi največ koristi donaša. Vsaki, kdor ima v Malnih opravek, mora čez ta most, kar mu, ognivši se daljnega druzega mosta, prihrani dosti korakov in tudi podplatov. V Malne vozi vse, kar ima les za žage ali pa žita za mlenje; poleg tega se vozi čez in hodi na travnike unkraj mosta in v bližnji gozd; vrh tega postane pa most neposrednja vez med Planino in z vasmi na vzhodno-južno stran planinskega okraja, kedar jeseni celo Planinsko ravnino voda zalije, tedaj se cesta mimo grada več tednov pod vodo skrije, tukaj pa zarad više lege cesta še dolgo suha ostane. Sicer pa so tudi Malni planinski eldorado, kamor poleti gospôda prav rada zahaja, ker Andrejček jih zmiraj z dobro pivo, ribami in raki pogosti. Zakaj tedaj se večina Planincev tako trmoglavo obnaša zoper popravo tako potrebne reči? To ni znamenje lepe zastopnosti in ljubezni med občani, temuč kaže disharmanijo, ker Malenčani so skladni del trga in nosijo vsa bremena skupno s Planino. Predlog gosp. Deva, naj se most na stroške vse občine napravi, je žalibog padel in zopet bo precej vode poteklo, predno se ta mostna zadeva reši. Protest manjšine zoper ta sklep se je deželnemu odboru predložil, s tehtnimi vzroki podprt. Da bi vsak nekoliko soldov k tej občno koristni reči daroval, nikogar ne bi zadelo hudo; devet posestnikov samih pa vendar ne more stroškov trpeti. — Družbeno življenje je tukaj nekako dolgočasno, pa bi se brzo zasuknilo na veselo, ako bi vladala lepa složnost in skupnost in ne bi se gledalo na male žrtve. Naš „Sokol" dremlje predolgo zimsko spanje; naj bi se kmalu izbudil! Zadnji čas se je tudi govorica raznesla, da se zaspala čitalnica zopet oživlja. Zares skrajni čas je, da se kaj stori o tej reči, vsaj je v Planini vendar precejšna množica inteligentnih mož in vrlih domoljubov, pa še čitalnice nimajo, ki bi jo vendar tako lahko imeli. Zato na noge možaki, ki imate veljavo, in vsi drugi, ki morete z duševnimi močmi pripomoči, da čitalnica postane pribežališče v dolgočasni zimi!

Iz Postojne 24. listopada. (*Čitalnična beseda*) preteklo nedeljo, napravljena po dolgem prestanku, se je jako dobro sprinesla. Predstavljal se je igrokaz „Poglavje I. II. in III." Vsi naši diletantje so svojo nalogo dobro izvršili; zadovoljnost je tedej bila splošna. Med igralci zapazili smo to pot dve, prav dobri novi moči. Naj bi se igrokazi pogostoma ponavljali; — privabili bi gotovo več novih članov s časom čitalnici.

Iz Loke 24. nov. — Čast in hvala našim mestjanom, da so za župana nam volili gosp. Moharja, možá poštenega skozi in skozi, za blagor našega mesta skrbnega in ki ima srce sploh za narod naš slovenski in njegove pravice. Slava!

Iz Kamnika 27. dne t. m. — Danes smo na pokopališče spremili truplo gosp. Janeza Podrekarja, posestnika in trgovca tukajšnjega, ki sicer že več časa bolehen, je 25. dne t. m. nepričakovano hitro umrl. Gospodje kupčijskega stanú so ga nesli in mu svetili; gospodje pevci tukajšne čitalnice pa mu nadgrobnico peli. Velika množica mestjanov in od zunaj prisedših prijateljev, med temi tudi več gospodov iz Ljubljane, je zadnjo čast skazalo obče spoštovanemu rajnkemu. Kdor je mož tolike poštenosti bil in tako iskrenega rodoljubja kakor naš Podrekar, onemu ostane časten spomin na vse čase. Bode mu zemljica lahka!

Novomesto 27. nov. — Naš mestni odbor si je te dni postavil lep spominek pravega avstrijskega čutja s tem, da je grofu Hohenwartu, ki se je tako modro in pogumno potegoval za poravnavo narodov v Avstriji, podelil častno mestjanstvo. Slava mu! Svojim sobratom v Kranji pa čestitamo, da so podrli meščanstvo Beustu, ki ga je nameravala koterija nemčurska, podkurjena po ljubljanskih tujcih. Kamo si zabredel Kranj!

Iz Ljubljane. — Kranjski deželni zbor je tedaj spet razpuščen, kakor nekteri drugi. Zarad tega vriska „Tagblatt" veselja, kajti na to on z vsemi druzimi nemčurskimi judovskimi časniki že dela cele

*) Ker gosp. pisatelj, pisaje ta sestavek, ni še vedel, da so nam volitve že pred durmi, se ve, da za te volitve ni mogoče osnovana imeti društva; al v duhu teh družeb naj zdaj brž dela vsak rodoljub. Vred.

kvatre, al — kar Hohenwartovo ministerstvo ni hotelo storiti, storilo je sedanje. Tagblattovci so proškribirali naš deželni zbor za „nepostaven“. Res „kunštni“ so ti ustavoverci! Lani je ravno ta zbor bil „postaven“, letos jim je „nepostaven“! Cesar ga je sklical letos meseca septembra in cesar je potrdil že eno postavo, ki jo je ta zbor osnoval — a vendar je nemčurjem „illegal“ — zato, ker so v manjščini. Po novih volitvah se nadjajo sreče za sebe; al mi trdno zaupamo na naše volilce, da spet bodo kakor en mož stali za svoje poslance, ker po skušnjah več let so prepričani, da le národni možje delajo za narod naš pod starodavnim svojim geslom: „za vero, dom, cesarja“. Naš narod sam dobro vé odgovor dati „Tagblattu“, kaj so oni dosihmal storili: on dobro vé, da oni so bili, ki so sprožili prošnjo do presvitlega cesarja za vsakoletni odpis gruntnega davka; ta prošnja se je tudi vsaj nekoliko vslišala; narodni poslanci se neprestano potezajo za ravnopravnost našega jezika, da bi se ljudstvo ne mučilo po kancelijah s tujim jezikom; narodni poslanci so odbili brezversko nadzorstvo ljudskih šol in skrbijo za dobre šole; narodni poslanci so odpravili najdenišnico in s to odpravo deželi prihranijo vsako leto na tavžente goldinarjev; národni možje so sklenili letos postavo, da bi županije imele oblast prepovedati, da se ne ženi vsak potepuh in berač; národni možje se potegujejo za več druzih dobrot naši deželi, ktere zvesti sinovi so. To vé naš narod dobro, in se ne bo dal oslepiti po volkovih, ki bodo spet zdaj v ovčjih kožuhih se plazili okoli volilcev. — Po naših mislih naj **ostanejo vsi naši poslanci kakor so dozdaj bili v vsacem okraji**; zdaj ni čas, tù ali tam druzega izbirati. Prihodnje „Novice“ bodo v tem smislu prinesle oklic. Pa že zdaj brž naj se povsod dela na to, da se povsod voli prejšnji poslanec. Na kmetih bodo volitve poslancev 12. dné prihodnjega meseca, v trgih in mestih 14. dné, veliki posestniki volijo 15. dec. Deželni zbor je sklican že na 18. decembra.

— Včeraj smo videli veliko „ustavovercev“ iz dežele v Ljubljani. Menda so prišli mreže delat, kako bi po deželi lovili naše ljudi v svoje zanjke. Zato pozor! —

— (*Iz občnega zbora družbe kmetijske*), ki je bil 22. dne t. m., poročamo sledeče. Zbralo se je 69 družbenikov, med njimi mnogo predstojnikov podružnic kmetijskih in pa skušenih čbelorejcev iz Kranjskega in g. Sumper iz Koroškega, kajti v tem zboru se je imelo razsoditi, kteri panj je za naše navadne čbelorejce najbolji.

Družbe predsednik gosp. pl. Wurzbach je prijazno pozdravil zbor z ogovorom, v kterem se je spominjal neugodne letošnje letine, — obilih in važnih opravil, ki jih ima družba zdaj, ko jej je od ministerstva izročena razdelitev državne podpore za mnoge razdelke kmetijstva, — mnogih potrebščin, ki jih družba ima in da zato je treba, da predstojniki podružnic ne zanemarjajo pobiranja letnih doneskov od družbenih udov. Omenil je slavostnega počastenja g. M. Pregel-na in g. A. Brus-a s zlatim križem za zasluge, in pa med letom umrlih udov. Naposled je pozdravil gospode, ki so bili zastopniki vnanjih kmetijskih družeb.

Sporočilo v odborovem delovanji leta 1871. se ni bralo letos, ker je natisnjeno se podalo v slovenskem in nemškem jeziku vsacemu družbeniku.

Blagajnik g. Pregl je naznanil zboru račun preteklega leta in proračun za prihodnje leto, g. Brus, tajnika adjunkt, pa družbeni inventár, čegar vrednost je cenjena na 33.028 gold.

Dr. Jan. Bleiweis, družbin tajnik, je poročal o poročilih in predlogih podružnic. Prvo, o čemur je poročal, je bil popis posebne slabe letine v okraji bistriškem, senožeškem, planinskem, novomeškem in rateškem, kjer je taka bila, da lakota žuga. Stavil je potem dr. Bleiweis predloge: naj občni zbor sklene, da se c. kr. deželna vlada prosi, da brž v teh okrajih dá ustanoviti komisije, ki pozvedujejo revščino in nadloge zarad živeža čez zimo in pa pomladanskega semena; te okrajne komisije naj poročajo glavni komisiji v Ljubljano na tanko, kaj in kako je, in ta komisija naj skrbí potem za pomoč revežem; dalje naj deželna vlada zaukaže, da se pri tacih gospodarjih ustavijo eksekucije, in da se odpišejo davki. — Gosp. deželni predsednik obljubi, da bode storil kar koli le mogoče.

(Dal. prih.)

— Za c. k. gozdnega nadzornika na Kranjskem je izvoljen gosp. Lud. Dimic.

— (*Čitalnična prva beseda*) v nedeljo se je izvršila na občno zadovoljnost. Prihodnjič kaj več o njej.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Z velicimi težavami je novi ministerski predsednik knez Adolf Auersperg, nekdaj voják major, spravil novo ministerstvo skupaj, med kterim se nahajajo mnogi možje, ki so včasih že ministri bili: baron Lasser je minister notranjih oprav, Dr. Stremayer nauka, dr. Glaser pravosodja, dr. Banhans kupčijstva, vitez Chlumetzky kmetijstva, dr. Unger brez odločnega opravilstva, baron Holzgethan ostane začasno minister financ. Minister deželne brambe pl. Scholl je odstopil, — odstopil je pa tudi pl. Groholski minister poljski in tudi Poljak grof Wodicki ni hotel prevzeti ministerstva — po takem je tedaj vendar malo upanja, da Poljaki pridejo v državni zbor dunajski, ki se ima menda že pred božičem začeti.

Da bi novo ministerstvo preživelo veliko mesecev, ni tedaj po takem upanja. Grof Hohenwart je neki prav dobre volje na Dunaji, ker vidi, da ga bodo spet kmalu iskali temveč, ker mu je presvitli cesar prav dober.

— Razpuščeni so deželni zbori v gornji Avstriji, na Kranjskem, Moravskem, v Vorarlbergu in v Bukovini.

Žitna cena

v Ljubljani 25. novembra 1871.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 80. — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 50. — soršice 4 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 40. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 2 fl. —.

Žitna cena

v Kranji 27. novembra 1871.

Vagán pšenice 6 fl. 75. — rži 4 fl. 70. — ječmena 3 fl. 96. — ovsa 2 fl. —. — soršice 5 fl. —. — ajde 3 fl. 60. — prosa 4 fl. 50. — krompirja 2 fl. —. — fižola 5 fl. 76.

Kursi na Dunaji 28. novembra.

5% metaliki 57 fl. 65 kr.	Ažijo srebra 116 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 50 kr.	Napoleondori 9 fl. 31 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu	18. nov. 1871:	68.	81.	29.	8.	5.
na Dunaji		34.	7.	8.	6.	73.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 2. decembra.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.